

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЩОРІЧНА ДОПОВІДЬ **про стан додержання та захисту** **прав і свобод людини і громадянина** **в Україні у 2025 році**

Дмитро Лубінець
Уповноважений Верховної Ради України
з прав людини

Уповноважений
Верховної Ради України
з прав людини

ДМИТРО ЛУБІНЕЦЬ

Ми часто говоримо про права людини як про щось юридичне. Після 12 років збройної агресії Росії проти України права людини – це про базові, життєво важливі речі. Про те, чи є кому почути тебе, коли здається, що весь світ збайдужів.

2025 рік навчив мене дивитися на статистику інакше: за кожною цифрою – людина. За кожним зверненням – чиясь надія. Саме тому у 2025 році моя робота й робота команди Секретаріату Уповноваженого зосереджувалася там, де боліло найбільше. Ми працювали одразу в дев'яти напрямках – і кожен із них мав людське обличчя. Права дітей. Права військових, ветеранів, полонених і військовозобов'язаних. Права цивільних, незаконно утримуваних Росією. Права людей, які втратили дім, близьких, безпеку. Права пенсіонерів, людей з інвалідністю. Права національних меншин (спільнот), релігійних організацій. Права людей на інформацію. Права на справедливий суд. Паралельно ми виконували функції національного превентивного механізму – заходили туди, куди зазвичай не заглядають камери: у місця несвободи. Ми працювали й на євроінтеграційному напрямку, бо шлях України до ЄС неможливий без чесного погляду на те, як ми захищаємо людську гідність.

Усю цю роботу тримала команда: 544 людини – це 33 мої Представники по напрямках та в регіонах, 386 державних службовців, 76 експертів, 49 недержавних службовців. Це люди, які працюють у Києві й областях України.

На жаль, у 2025 році державний механізм функціонував у режимі постійного “гасіння пожеж”: реакція була лише тоді, коли вже

виникла криза. Реакція замість стратегії. Але права людини – це не пожежа, яку можна загасити разовим рішенням. Це система координат, у якій держава має діяти не ситуативно, а послідовно й передбачувано. Потрібне цілісне бачення, чіткий розподіл відповідальності та державна політика захисту прав людини, яка формується не точково, а комплексно. Це відповідальність не окремого міністерства, яке реагує на вузький сегмент проблеми. Це відповідальність Уряду як єдиного організму. Це зона уваги Парламенту, який має забезпечувати законодавчу рамку. Це обов'язкова участь Секретаріату Уповноваженого як незалежного інституційного запобіжника. І це постійна залученість громадянського суспільства – як голосу тих, кого найчастіше не чують.

Хоча у 2025 році були й позитивні моменти та рішення. І всі вони були можливі завдяки нашим людям. Я дякую українським захисникам і захисницям. Дякую енергетикам, медикам, рятувальникам, працівникам критичної інфраструктури, волонтерам, соціальним працівникам, освітянам. Дякую міжнародним партнерам і громадянському суспільству. Висловлюю подяку шановним народним депутатам України – за готовність чути складні питання і шукати рішення, які зміцнюють захист прав людини!

Ця війна – про знищення. Але наша відповідь – про захист. Тому коли є питання: що переможе – сила зброї чи сила людської гідності? Я впевнено відповім: шлях до перемоги – у рішенні захищати права людини не після війни, а під час неї. Так будується країна, яка дивиться у майбутнє без страху.

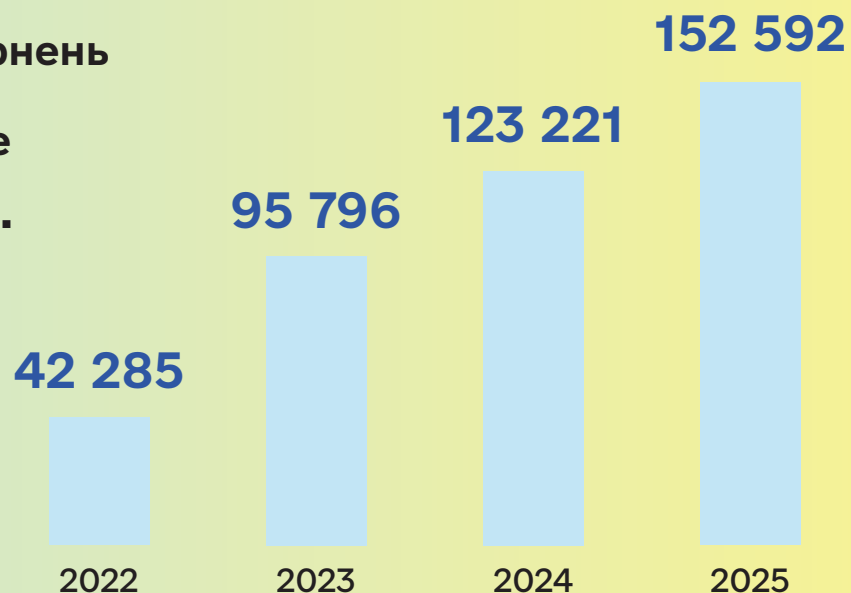
Протягом 2025 року до Секретаріату
Уповноваженого надійшло

152 592 звернення, з них:

2 791 колективних

149 801 індивідуальних

З 2022 року
кількість звернень
до інституції
зросла майже
на **260%**.

Види звернень:

68 542 усних

84 050 письмових

У 2025 році продовжила
роботу безкоштовна

“гаряча лінія”

Секретаріату

Уповноваженого:

0800-50-17-20

“Гаряча лінія” прийняла

63 025 дзвінків.

Найпоширеніша категорія заявників – члени сім'ї військовополонених, зниклих безвісти військовослужбовців – **26,8%**.

ТОП-категорії звернень:

40 834 від членів сімей військовополонених та зниклих безвісти військовослужбовців

7 390 від представників в інтересах члена родини

6 631 від внутрішньо переміщених осіб

5 343 від військовослужбовців

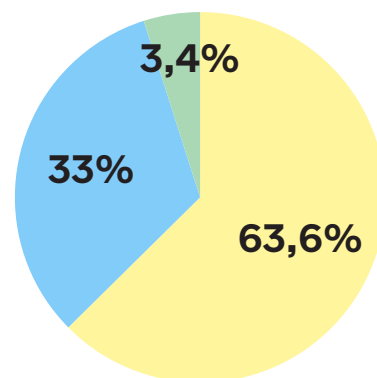
Серед інших категорій:

40 від дітей

459 від іноземців

750 від народних депутатів України

Розподіл звернень за статтю

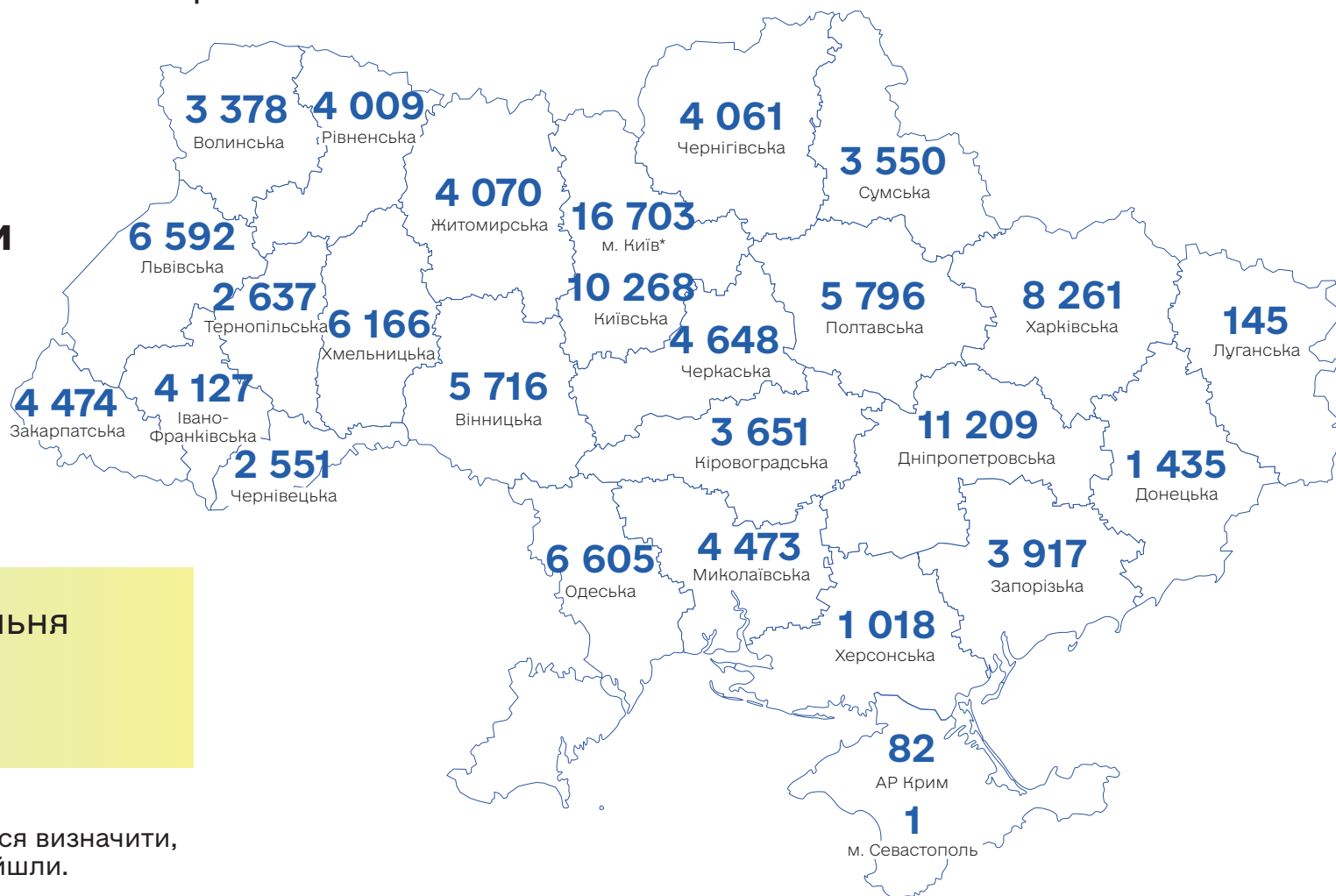
97 041 – жінки;

50 295 – чоловіки;

5 256 – визначити статтю заявника було неможливо.

Через регіональну мережу до Секретаріату надійшло **11 853** звернення, з яких **5 507** – подано заявниками особисто під час відвідування Представництв Уповноваженого в областях України.

Звернення від жителів регіонів України

Громадська приймальня у Києві прийняла **3 384** людини.

*Всього 129 543 звернення. У 21 812 зверненнях не вдалося визначити, з якого регіону України надійшли.

У 2025 році розширювалася **регіональна мережа Уповноваженого.**

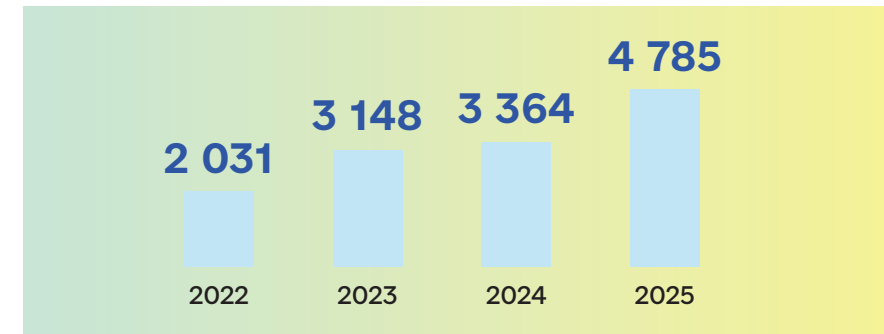
Сьогодні це 24 регіональні Представництва і 26 приймалень.
Представники Уповноваженого станом на кінець 2025 року працювали у всіх регіонах України.

■ Відкриті
Центри
у 2025 році

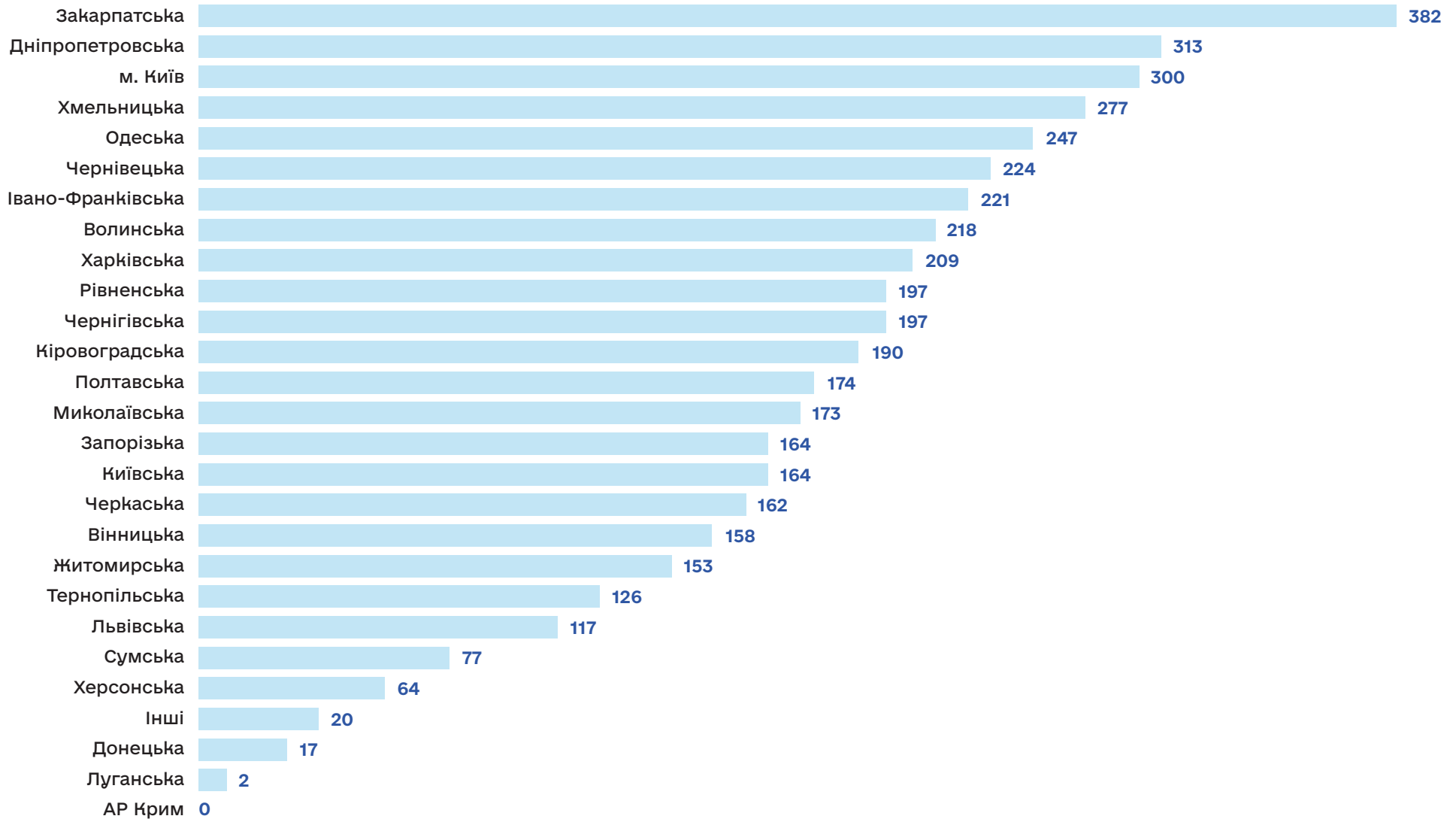
Упродовж 2025 року структурні підрозділи Секретаріату Уповноваженого здійснили **4 785 моніторингових візитів**. Надали **24 363 рекомендації** органам державної влади.

Це більше на **42,2%**, ніж у 2024 році.

- 2 082** Права громадян, які постраждали внаслідок збройної агресії
- 936** Дотримання прав дитини
- 626** Реалізація функцій національного превентивного механізму
- 433** Дотримання права на справедливий суд та процесуальних прав
- 383** Безвиїзні перевірки / моніторингові візити щодо дотримання права на звернення та доступ до інформації
- 174** Дотримання рівних прав і свобод
- 109** Дотримання соціальних та економічних прав
- 98** Моніторинги у сфері захисту персональних даних
- 59** Дотримання прав у секторі безпеки та оборони
- 13** Міжнародні моніторингові візити

Регіони проведення моніторингу

Упродовж 2025 року опрацювали **3 240** позицій до проєктів законів і підзаконних актів.

1 310	Дотримання соціальних та економічних прав	190	Дотримання рівних прав і свобод, прав національних меншин, політичних та релігійних поглядів
598	Дотримання права на справедливий суд та процесуальних прав	106	Дотримання прав громадян, постраждалих від збройної агресії
455	Дотримання прав у секторі оборони	19	Реалізація функцій національного превентивного механізму
331	Дотримання інформаційних прав		
231	Дотримання прав дитини		

Найбільшу кількість пропозицій підготували у сфері дотримання соціально-економічних прав – **40,4%**.

Ключові показники роботи

Було відкрито **6 161** провадження.

Підготовлено **151** подання.

Складено **35** протоколів про адміністративні правопорушення.

Щоб розуміти темп: щодня Секретаріат Уповноваженого опрацьовував близько **12 законодавчих позицій**, проводив близько **18 моніторингових візитів** і отримувал близько **580 звернень!**

Права дитини

- 3 426** опрацьованих звернень
- 836** відвідувань та **110** безвиїзних моніторингів
- 8 139** надано рекомендацій
- 231** опрацьований НПА
- 14 927** поновлених прав дитини

Повернення дітей із Новопетрівської спеціальної школи з Миколаївщини, які були депортовані до Росії.

Робота над поверненням українських дітей

Станом на 31 грудня 2025 року українським державним структурам спільно з громадськими організаціями та міжнародними партнерами вдалося **повернути 1 943** дитини з ТОТ та Російської Федерації, з них у 2025 році – **667** дітей.

Секретаріат Уповноваженого повернув **410** дітей, з них у 2025 році – **194** дитини.

Україна повернула **2 062** дитини (станом на 31.03.2026).

Права людини в секторі безпеки та оборони

- 44 783** опрацьованих звернень
- 59** здійснених моніторингових візитів
- 41** рекомендацій надано
- 455** опрацьованих НПА
- 4 579** поновлених прав людини

Взаємодія з родинами полонених і зниклих безвісти українців

Проведено **610** зустрічей, в яких взяли участь **41 350** осіб.

Усі Представники Уповноваженого беруть участь у регіональних робочих групах Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими, а у 8 областях вони їх очолюють: Дніпропетровській, Житомирській, Полтавській (зокрема для жителів Сумської області), Тернопільській, Закарпатській, Хмельницькій, Черкаській та Чернівецькій.

У період з 1 червня по 30 листопада 2025 року, **185 із 187** опитаних звільнених українських військовополонених **надали свідчення про катування та жорстоке поводження в полоні***. Це понад **98%**.

**Згідно із доповіддю Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні*

Повернення наших громадян додому – один із головних пріоритетів роботи

У 2025 році проведено **11** обмінів військово-
полонених та вдалося повернути **3 435** людей:
3 180 військових і **255** цивільних.

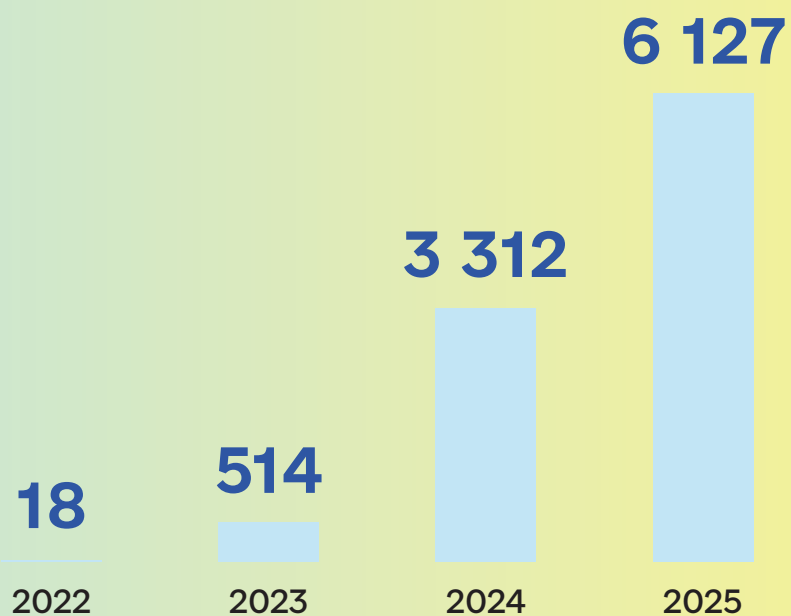
Станом на 31 грудня 2025 року вдалося повернути
7 391 нашого громадянина, серед яких –
425 цивільних.

Україна повернула **8 669** своїх громадян, серед
яких – **445** цивільних. Загалом відбулося **72** обміни
полоненими (станом на 31.03.2026).

Уповноважений продовжує системну гуманітарну
комунікацію з російською уповноваженою
з прав людини. За весь час вдалося передати
5 000 посилок і **5 000** листів військовополоненим.

Звернення щодо ознак порушень прав під час мобілізації:

Щодо захисту прав ветеранів – 2 077 звернень.

Системні порушення прав ветеранів:

- незаконне обмеження пенсій;
- затягування встановлення інвалідності;
- невиконання норми про забезпечення житлом;
- відсутність єдиного підходу до вшанування пам'яті загиблих.

Прогалини у міжнародному гуманітарному праві

Необхідно:

- ініціювати спеціальний протокол до IV Женевської конвенції, який унормує процедури перевірки статусу осіб, моніторингу умов утримання та повернення на батьківщину;
- просувати ініціативи щодо удосконалення міжнародного гуманітарного права.

Проблеми ідентифікації тіл та розшуку зниклих безвісти

Понад **80 000 осіб** у Єдиному реєстрі зниклих безвісти станом на кінець 2025 року.

Причини: застаріла нормативно-правова база, недостатньо біометричних даних, брак кадрів, заблокована норма про оплату праці судових експертів.

Що потрібно зробити:

- підтримати законопроект № 14095 для оптимізації розшуку зниклих безвісти та ідентифікації тіл;
- впровадити збір біометричних даних від осіб, залучених до бойових завдань;
- відновити дію ст. 18 Закону “Про судову експертизу” щодо оплати праці та соціального захисту судових експертів.

Права громадян, які постраждали внаслідок збройної агресії проти України

- 6 631** опрацьоване звернення від внутрішньо переміщених осіб
- 2 082** здійснені моніторингові візити
- 6 991** надана рекомендація
- 106** опрацьованих НПА
- 41 684** поновлених прав людини

Запустили перевірки укриттів і бомбосховищ

У 2025 році перевірили **1 066** об'єктів цивільного захисту. Надали **3 996** рекомендацій.

Спеціальна доповідь щодо ситуації на тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України

Спеціальна доповідь щодо доступу до освіти дітей та молоді з тимчасово окупованих територій України

Соціальні, економічні та культурні права

- 4 940** опрацьованих звернень
- 109** здійснених моніторингових візитів
- 584** надані рекомендації
- 1 310** опрацьованих НПА
- 23 304** поновлених прав людини

Спеціальна доповідь щодо стану дотримання прав громадян на чисту та доступну воду в умовах дії правового режиму воєнного стану

Держава справедливості – це не держава символічних однакових жестів для всіх. Це держава, яка має і волю, і точність спрямовувати більший ресурс туди, де потреба є найбільшою”.

Міжнародне співробітництво та європейська інтеграція

Інституція Уповноваженого є членом:

- Глобального альянсу національних інституцій з прав людини (**GANHRI**);

- Європейської мережі національних інституцій з прав людини (**ENNHRI**);

- Міжнародного інституту омбудсмана (**IOI**);

- Європейської мережі омбудсманів з прав дитини (**ENOC**);

- Асоціації омбудсманів Середземномор'я (**AOM**);

- Європейської мережі органів з питань рівності (**EQUINET**);

- Європейської мережі омбудсманів (**ENO**).

У 2025 році:

- Уповноважений вступив на посаду члена Правління Європейської мережі національних інституцій з прав людини (**ENNHRI**), а також був обраний альтернативним членом Бюро Глобального альянсу національних інституцій з прав людини (**GANHRI**);

- Уповноваженого обрано членом Ради директорів Європейського регіону Міжнародного інституту омбудсмана (**IOI**).

Інституція Уповноваженого продовжує брати участь у процесі вступу України до ЄС:

- продовжувався діалог з інституціями та агентствами ЄС, зокрема з **Агентством ЄС з основоположних прав (FRA)**;
- опрацювали **167 запитів (листів)** від інших державних органів влади у процесах євроінтеграції;
- у 2025 році взяли участь у **2 двосторонніх зустрічах між Україною та Єврокомісією** в межах офіційного скринінгу законодавства, а також долучилися до напрацювання та реалізації Дорожньої карти з питань верховенства права;
- участь у засіданнях **Міжвідомчої робочої групи з питань переговорного процесу про вступ України до ЄС** та адаптації законодавства, та чотирьох робочих (переговорних) груп щодо підготовки переговорних позицій до Угоди про вступ України до ЄС;
- **Представника Уповноваженого з міжнародного співробітництва та європейської інтеграції включено до складу делегації України** для участі у переговорах з ЄС щодо укладення Угоди про вступ України до ЄС.

Робоча група з людського виміру

Функціонує під співголюванням України, Канади та Норвегії. За весь час відбулося **12 засідань**, з яких **4 – у 2025 році**.

Учасники за 2025 рік

Країни:

Україна	Мальтійський Орден
Канада	Молдова
Норвегія	Мексика
Австралія	Нідерланди
Австрія	Німеччина
Албанія	Пакистан
Аргентина	ПАР
Бельгія	Північна Македонія
Бразилія	Польща
Ватикан	Португалія
Велика Британія	Румунія
Греція	Сербія
Грузія	Словаччина
Данія	Словенія
Естонія	США
Єгипет	Туреччина
Індія	Угорщина
Індонезія	Фінляндія
Ірак	Франція
Ірландія	Хорватія
Іспанія	Чехія
Італія	Чилі
Кіпр	Чорногорія
Республіка Корея	Швейцарія
Латвія	Швеція
Литва	Японія

Міжнародні організації, ГО України:

- ЄС
- МКЧХ
- Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні
- ОБСЄ
- Рада Європи
- УВКБ ООН
- ЮНІСЕФ
- ТЧХУ
- Естонський центр міжнародного розвитку (ESTDEV)
- Фонд жінок України
- Медійна ініціатива за права людини
- Центр громадянських свобод

Міжнародна коаліція за повернення українських дітей

Станом на кінець 2025 року коаліція об'єднувала **46 членів**, серед яких **43 держави** та **3 міжнародні організації**, а також 4 держави у статусі спостерігачів.

Упродовж 2025 року до Коаліції приєдналися:

Держави:

- Князівство Андорра
- Князівство Монако

Міжнародні організації:

- Рада Європи
- Європейський Союз
- Парламентська асамблея ОБСЄ

Країни-члени Коаліції:

Австралія	Ірландія	Монако
Австрія	Ісландія	Молдова
Албанія	Іспанія	Нідерланди
Андорра	Італія	Німеччина
Аргентина	Канада	Норвегія
Бельгія	Коста Ріка	Північна Македонія
Болгарія	Латвія	Польща
Греція	Литва	Португалія
Грузія	Ліхтенштейн	Румунія
Данія	Люксембург	Словенія
Естонія	Мальта	Сполучене Королівство

Міжнародні організації-члени Коаліції:

- ЄС
- Рада Європи
- ПА ОБСЄ

Країни-спостерігачі Коаліції:

- Ватикан
- Катар
- Мексика
- Словаччина

Станом на 31 грудня 2025 року
за кордоном працювали

6 Представників і 19 Радників.

Австрія	Люксембург
Бельгія	Молдова
Болгарія	Німеччина
Велика Британія	Норвегія
Вірменія	Польща
Греція	Португалія
Грузія	Північна Македонія
Данія	Сербія
Естонія	Словаччина
Іспанія	Сполучені Штати Америки
Італія	Чехія
Канада	Швеція

3-за кордону до Секретаріату
Уповноваженого надіслали
1 237 звернень із **65** країн світу.

Забезпечення рівних прав і свобод

- 1 756** опрацьованих звернень
- 174** здійснені моніторингові візити
- 684** надані рекомендації
- 190** опрацьованих НПА
- 2 535** повідомлень щодо ймовірної дискримінації за різними ознаками
- 157** поновлених прав людини

Соціальний атлас ромських громад Закарпаття

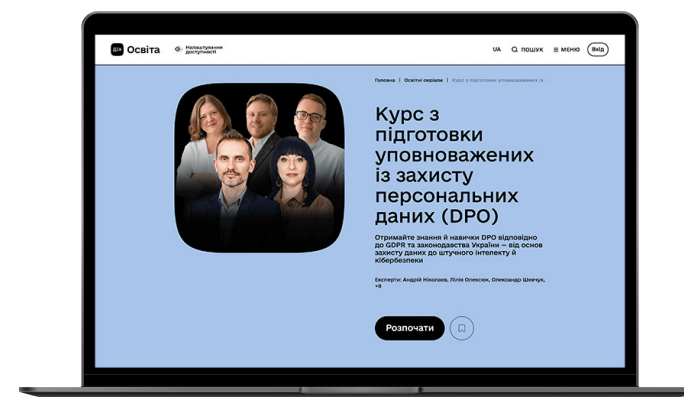
Майже через 20 років: Костел Святого Миколая в Києві повернули релігійній громаді

До Уповноваженого звернулася релігійна громада парафії Святого Миколая в Києві через невиконання Мінкультуом судового рішення про передачу Костелу в користування парафії. Уповноважений взяв справу під контроль. **За всіма заходами реагування справедливість перемогла:** Костел Святого Миколая нарешті передано релігійній парафії.

Інформаційні права

- 15 217** опрацьованих звернень
- 383** безвиїзні перевірки / моніторингові візити щодо дотримання права на звернення та доступ до інформації
- 1 934** надані рекомендації щодо додержання інформаційних прав
- 716** надано рекомендацій щодо практичного застосування законодавства про захист персональних даних
- 331** опрацьований НПА
- 2 928** поновлених прав людини
- 98** перевірок у сфері захисту персональних даних і направили **75** приписів для усунення порушень
- 32** складені протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 188-40, 212-3 КУпАП, та направлені на розгляд місцевих судів
- 35** фактами внесено відомості до ЄРДР, за матеріалами, направленими Секретаріатом Уповноваженого до органів досудового розслідування щодо порушень, пов'язаних із неправомірною обробкою персональних даних

Долучилися до створення освітнього серіалу на Дія.Освіта – “Курс з підготовки уповноважених із захисту персональних даних (DPO)”

Верховенство права і доступ до правосуддя

7 164 опрацьованих звернень
433 здійснені моніторингові спостереження
6 надано рекомендацій
598 опрацьованих НПА
1 065 поновлених прав людини

Внесено **11** подань,
а також **1** конституційне подання.

За результатами ініційованих Уповноваженим перевірок правоохоронними органами розпочато **79** кримінальних проваджень.

Взято участь у **7** судових засіданнях у цивільному та адміністративному судочинстві в якості представника інших осіб та третьої особи.

Рішення Європейського суду з прав людини від 9 липня 2025 року у справі “Україна та Нідерланди проти Росії”, яке задовольнило майже всі скарги України проти РФ.

ЄСПЛ посилався на напрацювання Секретаріату Уповноваженого.

Реалізація функцій Національного превентивного механізму

- 47** опрацьованих звернень
- 626** здійснених відвідувань
- 5 960** надано рекомендацій
- 19** опрацьованих НПА
- 62** подання Уповноваженого для усунення порушень
- 10** ініційованих внесень відомостей до ЄРДР про кримінальні правопорушення щодо порушення прав людини в місцях несвободи

Моніторинг умов утримання російських військовополонених в Україні проводиться Секретаріатом Уповноваженого з метою перевірки дотримання їхніх прав.

- Мета одна – показати, що **Україна дотримується Женевської конвенції** про поводження з військовополоненими.

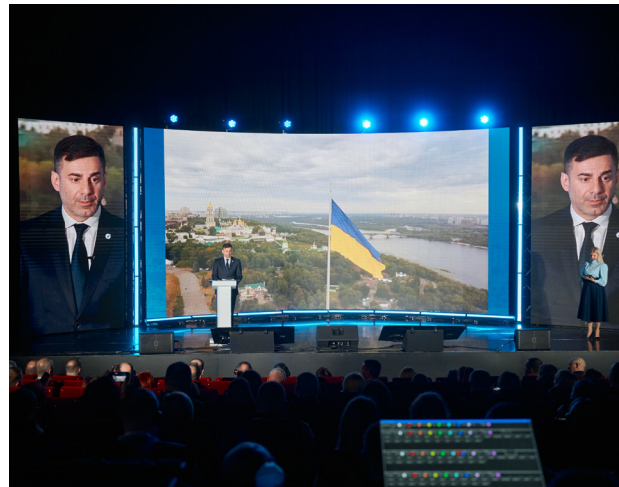

Правопросвітницькі заходи

Структурні підрозділи Секретаріату Уповноваженого та регіональні Представництва провели **2 730** заходів, якими охопили **1 МЛН** людей із різних областей України.

Підбиття підсумків діяльності Уповноваженого за три роки на заході “Сміливі змінюють світ”.

Міжнародна правозахисна конференція “Уроки України для світу: нові виклики у сфері захисту прав людини”.

Представлення Спеціальної доповіді щодо стану додержання прав громадян на чисту та доступну воду в умовах дії правового режиму воєнного стану

За 2025 рік Уповноважений провів **19** пресконференцій.
Секретаріат Уповноваженого відповів на **223** журналістські запити.

2025 – рік постійних загроз та викликів

Від 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2025 року:

41 378 постраждалих цивільних осіб

15 172 загиблих осіб

За даними Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні

686 дітей загинуло

2 380 дітей отримало поранення

За даними порталу “Діти війни”

2025 рік став найсмертоноснішим роком для цивільного населення за весь час повномасштабної війни!

За даними Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні

Від 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2025 року:

80 000 осіб, зниклих безвісти за особливих обставин

За даними Уповноваженого з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин

8 млн 488 тис. громадян України перебували за кордоном

За даними Міністерства закордонних справ України

4 млн 619 тис. українців залишалися внутрішньо переміщеними особами

За даними Національної соціальної сервісної служби України

Поряд із людськими втратами – масштабні руйнування

Зруйновано та пошкоджено від 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2025 року:

250 000 будинків

За даними проєкту KSE

4 456 закладів освіти

За даними порталу “Освіта під загрозою”

2 551 об’єкт охорони здоров’я

За даними Міністерства охорони здоров’я України

Зруйновано та пошкоджено від 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2025 року:

1 640 пам'яток культурної спадщини

За даними Міністерства культури України

2 446 об'єктів культурної інфраструктури

За даними Міністерства культури України

742 релігійних об'єкти*

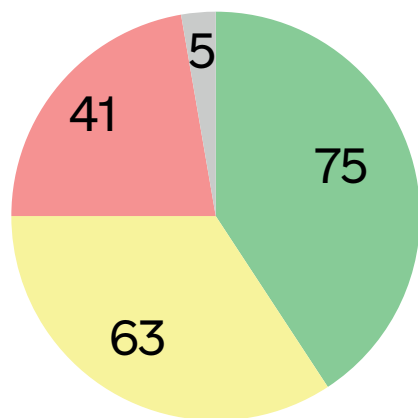
За даними проєкту "Релігія в огні"
*Станом на 2026 рік

Стан виконання рекомендацій

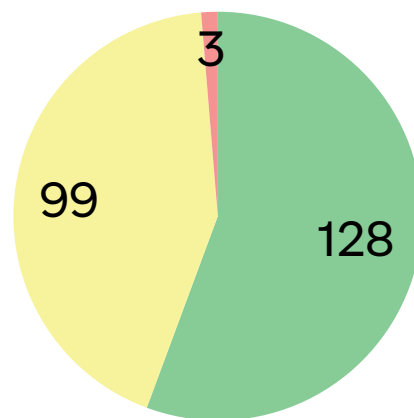
У Щорічній доповіді за 2024 рік

на національному рівні надано **184** рекомендації, з них:

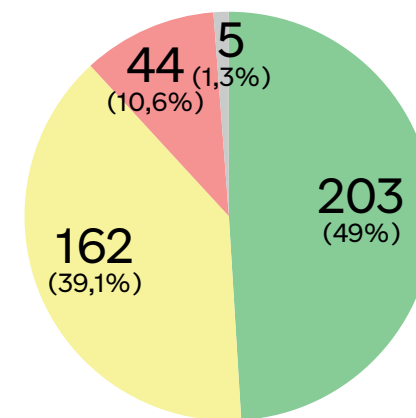
- Виконано
- У процесі виконання
- Не виконано
- Втратило актуальність

на регіональному рівні надано **230** рекомендацій, з них:

- Виконано
- У процесі виконання
- Не виконано

всього **414** рекомендацій, з них:

- Виконано
- У процесі виконання
- Не виконано
- Втратило актуальність

Стан виконання рекомендацій Щорічної доповіді

про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2024 році виконавцями, які мали найбільшу кількість рекомендацій від Уповноваженого у Доповіді 2024 року

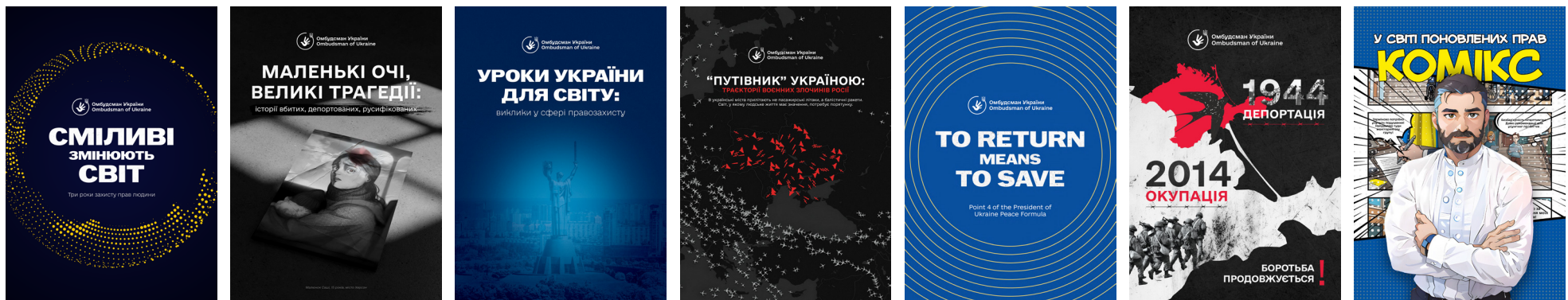

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

Портал
інформаційних
брошур

Як звернутися до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини?

“Гаряча лінія”:

- **0800 50 17 20** (безкоштовно)
- **hotline@ombudsman.gov.ua**
(виключно для електронних звернень та адвокатських запитів)
- **zapyt@ombudsman.gov.ua**
(виключно для подання запитів на інформацію)

Телефони:

- **+38 044 299 74 08**
(для дзвінків із-за кордону)
- **+38 093 406 80 17**
(для дзвінків з TOT | WhatsApp, Viber, Telegram)

Громадська приймальня Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини працює:

- понеділок–четвер — з 9:00-13:00; 13:45-17:00
- п’ятниця — з 9:00-13:00; 13:45-16:45
- субота, неділя — вихідні дні

Адреса: 01008, м. Київ, вул. Інститутська, 21/8.

Громадські
приймальні
в регіонах:

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine